

Lausunto kansalaisaloitteeseen ”Tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltäminen” KAA 1/2019

Tommi Paalanen, Sexpo-säätiö 3.12.2019

Sexpo-säätiön työ sukuelinten silpomisen estämiseksi

Sexpo on edistänyt seksuaalista terveyttä ja hyvinvointia vuodesta 1969. Sukuelinten silpomisen vastainen työ on ollut toiminnassa keskeisesti mukana 90-luvulta. STEA:n rahoittama EHJÄ-hanke keskittyi poikien sukuelinten silpomisen vähentämiseen vuosina 2011-2014.

Sexpo katsoo seksuaalipoliittisessa ohjelmassaan (2019), että

- Lasten sukuelimiin kohdistuvat leikkaukset on kriminalisoitava asettamalla niille 18 vuoden ikäraja, ellei leikkaukselle ole välittömiä, painavia lääketieteellisiä perusteita.
- Ikäraja koskee kaikkia lapsia: tyttöjä, poikia ja intersukupuolisia lapsia.
- Silpomista tulee vähentää myös valistuksella ja kasvatuksella.

Lausunnon antaja, Tommi Paalanen, on Sexpo-säätiön toiminnanjohtaja, valtiotieteiden tohtori, seksologi ja etiikan asiantuntija. Hän toimii Suomen seksologisen seuran (SSS) Seksuaalieettisen toimikunnan puheenjohtajana sekä Maailman seksuaaliterveysjärjestön (WAS) Seksuaalioikeuskomitean puheenjohtajana.

Kansalaisaloitteen arviointi

Sexpo pitää kansalaisaloitetta kiitettävänä. Erillislaille on tarvetta, sillä vaikka sukuelinten silpominen on tosiasiaa kiellettyä pahoinpitelyä koskevien lakien nojalla, niiden yhteyttä silpomiseen ei aina nähdä tai ymmärretä. Erillislaki tekisi kriminalisoinnista yksiselitteisen.

Kansalaisaloitteessa on kuitenkin myös merkittävä virhe. Ehdotettu laki ei voi koskea täysi-ikäisiä ihmisiä, sillä täysivaltaisilla aikuisilla tulee aina olla oikeus päättää omasta kehostaan. Esimerkiksi sukuelinten kosmeettinen kirurgia, tatuoinnit, korut tai muu kehonmuokkaus kuuluvat aina aikuisen henkilön päätäntävällään piiriin. Aikuisella pitää olla oikeus päättää myös uskontoon tai kulttuuriin perustuvasta kehonmuokkauksesta itse.

Sexpon kanta ja muutosehdotukset

Sexpo kannattaa erillislain säätämistä sukuelinten silpomisen kieltämiseksi seuraavin muutoksin:

1. Tasa-arvoisuus

Lain tulee suojella kaikkia lapsia sukuelinten silpomiselta: tyttöjä, poikia ja intersukupuolisia lapsia. Laki ei saa asettaa lapsia sukupuolen mukaan eriarvoiseen asemaan. Kaikkien lasten oikeudet ja kehot ovat yhtä tärkeitä.

2. Ikäraja 18

Kriminalisoinnin tulisi koskea vain alaikäisille tehtäviä sukuelinten silpomisia eli asettaa leikkauksille 18 vuoden ikäraja, ellei toimenpiteelle ole välittömiä ja painavia lääketieteellisiä perusteluja.

Sexpo-säätiö
Kinaporinkatu 2 E 41
00500 Helsinki

info@sexpo.fi
www.sexpo.fi

Muutosehdotusten tarkempia perusteluja

Tytöt tarvitsevat globaalisti erityistä suojelua ja moni kansainvälinen ja kansallinen toimintasuunnitelma on painottanut tyttöerityisiä toimenpiteitä. Tämä ei kuitenkaan poista myös poikien tarvetta suojeluun. Kansalaisaloitteessa todetaan, että EU:n alueella elää noin 500 000 silpomisen läpikäynyttä tyttöä tai naista. Poikia tai miehiä on vastaavasti 40 miljoonaa laskettuna maltillisella 8% arviolla. WHO arvioi lukumäärän olevan välillä 4-20% Euroopassa johtuen eri maiden suuresti eroavista tilanteista.

Suomessa silpomisen läpikäyneitä tyttöjä on STM:n arvion mukaan noin 10 000 ja silpomisriskin alaisena 650-3080 riippuen huomioidaanko toisen polven maahanmuuttajat. Pojille tehdään vastaavia sukuelinten leikkauksia noin 2400 vuodessa. Niistä 400 tehdään uskonnollisista tai kulttuurisista syistä ja 2000 väitetään olevan lääketieteellisistä syistä tehtyjä (STM 2015). Lääkäriliiton mukaan tosiasiallinen tarve lääketieteellisiin syin tehtäville ympärileikkauksille on vuosittain 300. (Lääkäriliitto 21.3.2013.) Toisin sanoen silpomisen uhriksi päätyy erilaisista syistä 1700 poikaa vuosittain.

Hallitusohjelmassa huomioidaan resurssien turvaaminen silpomisen vastaiseen työhön sekä nostetaan esiin kaikenlaisen miehiin kohdistuvan väkivallan ehkäisy (s.88-89). STM:n Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020-2025 sisältää tietoartikkelit ja toimenpide-ehdotuksia sekä tyttöihin että poikiin kohdistuvan silpomisen vähentämiseksi. Suunnitelmassa esitetään tavoitteena, että sukuelimiin kohdistuvia leikkauksia voitaisiin tehdä ainoastaan tietoon perustuvalla suostumuksella, mikä edellyttää ikärajan asettamista toimeenpiteelle.

Sexpon kantaa puoltaa myös lastensuojelulaki, joka nostaa esille lapsen oikeuden erityiseen suojeluun (§1) sekä lapsen edun ensisijaisuuden (§4). Pohjoismaiset lapsiasiavaltuutetut ovat tulkinneet lapsen etua suhteessa vanhempien uskontoon ja kulttuuriin seuraavalla tavalla:

”Vanhemman oikeuksia ei tule asettaa tässä etusijalle suhteessa lapsen oikeuteen fyysiseen koskemattomuuteen. Lapsen edun on aina oltava etusijalla, vaikka se rajoittaisi aikuisten oikeutta uskonnollisten tai perinteisten tapojen harjoittamiseen. Pojat voivat myöhemmin itse ottaa kantaa toimenpiteeseen, kun he ikänsä ja kehitystasonsa puolesta kykenevät itse antamaan siihen suostumuksensa.” - Pohjoismaiden lapsiasiavaltuutettujen ja lasten lääketieteen asiantuntijoiden kannanotto 30.9.2013

Samaan lopputulokseen on päätyntä myös Euroopan neuvosto, jonka päätöslauselmassa todetaan, että lapsen oikeus kehon koskemattomuuteen pitää sisällään tyttöjen sukuelinten silpomisen, poikien ympärileikkaukset uskonnollisista syistä sekä intersukupuolisille lapsille tehtävät interventiot (Resolution 1952: Children’s Right to Physical Integrity).

Euroopan neuvoston päätöslauselma nojaa mm. Lapsen oikeuksien sopimukseen, jossa vaaditaan kaikkia sopimusvaltioita ryhtymään ”kaikkiin tehokkaisiin ja tarkoituksenmukaisiin toimiin poistaakseen lasten terveydelle vahingollisia perinteisiä tapoja” (24 artikla) sekä Yleissopimukseen ihmisoikeuksista ja biolääketieteestä, joka edellyttää, että minkä tahansa lääketieteen nimissä tehtävän toimenpiteen tulee tuottaa kohteelleen välitöntä hyötyä, mikäli tämä ei voi antaa siihen suostumustaan (24/2010). Lapsen sukuelinten silpominen rikkoo sopimusta, jonka Suomi on ratifioinut 2010.

Sukuelinten silpomisen kieltävästä tasa-arvoisesta laista käydään keskustelua muissakin Pohjoismaissa. Erityisesti Tanskassa ja Islannissa valmistellaan parhaillaan samanlaista ikärajaa, jota Sexpo esittää tässä lausunnossa.

Sexpo-säätiö
Kinaporinkatu 2 E 41
00500 Helsinki

info@sexpo.fi
www.sexpo.fi